

Veien videre

Kandidatundersøkelse blant tidligere kunststudenter

BÅRD KLEPPE

TF-notat nr. 18/2011

TF-notat

Tittel:	Veien videre. Kandidatundersøkelse blant tidligere kunststudenter
TF-notat nr:	18/2011
Forfatter(e):	Bård Kleppe
Dato:	30. september 2011
Gradering:	Åpen
Antall sider:	20
Framsidedfoto:	Wikimedia commons
ISBN:	978-82-7401-451-0
ISSN:	1891-053X
Pris:	110,-
	Kan lastes ned gratis som pdf fra telemarksforskning.no

Prosjekt:	Kandidatundersøkelse blant tidligere kunststudenter
Prosjektnr.:	20110680
Prosjektleder:	Bård Kleppe
Oppdragsgiver(e):	Kulturdepartementet

Forord

Dette er et notat som redegjør for en kandidatundersøkelse blant kunststudenter som ble uteksaminert fra Kunsthøgskolen i Bergen (KHIB), Kunsthøgskolen i Oslo (KHIO) og Kunstakademiet i Trondheim NTNU (KiT) i 2005. Undersøkelsen er bestilt av Kulturdepartementet og har som mål å skaffe kunnskap om hvor studentene befinner seg i dag og hvilket yrke de har.

Bø, 30/9-11

Bård Kleppe

Prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
Innledning.....	9
1.1 Mandatet.....	9
1.2 Metode og utvalg.....	9
2. Resultater	13
2.1 Demografiske kjennetegn	13
2.1.1 Kjønn	13
2.1.2 Alder	13
2.1.3 Arbeidssted	13
2.1.4 Utdanning.....	14
2.2 Studentenes arbeid i dag – tidsbruk	15
2.3 Studentenes inntektsfordeling.....	18
2.4 Studentenes yrkesønske.....	20

Sammendrag

Resultatene av denne undersøkelsen viser at én av fem kunststudenter fra 2005 i dag er kunstnere på heltid. Vi ser også at 56 % enten har kunstnerisk virksomhet eller kunstnerisk relatert virksomhet som sin hovedgjefte. 21 % har i dag ikke-kunstnerisk arbeid som sin hovedgjefte. Disse tallene har inntekt som utgangspunkt.

Studentene bruker i dag 39 % av arbeidstida si på kunstnerisk virksomhet. 65 % av studentene bruker *noe* av tida si i dag på kunstnerisk virksomhet.

Studentene arbeider i dag i all hovedsak i Oslo. 56 % av dem som driver kunstnerisk virksomhet gjør dette i Oslo.

Et flertall (65 %) av dem som ikke jobber med kunst på full tid i dag, skulle gjerne gjort dette dersom det var økonomisk mulig.

Innledning

1.1 Mandatet

Telemarksforskning ble av Kulturdepartementet bedt om å undersøke dagens situasjon for tidligere kunststudenter. Nærmere bestemt ønsket departementet en oversikt over hvilke yrker de tidligere studentene har i dag, samt hvor i landet de jobber. Undersøkelsen tar utgangspunkt i avgangskullene fra Kunsthøgskolen i Oslo (KHIO), Kunsthøgskolen i Bergen (KHIB) samt Kunstakademiet i Trondheim (KIT) i 2005. Vi har gjennomgående valgt å omtale respondentene som studenter. Dette selv om de fleste ikke studerer i dag.

1.2 Metode og utvalg

Kandidatundersøkelsen ble gjennomført som en survey basert på korte telefonintervjuer. Intervjuene tok utgangspunkt i et skjema med konkrete spørsmål, men var åpne for fortolkninger og detaljinnhenting av informantenes svar underveis. I ettertid har svarene blitt kategorisert i konkrete svaralternativer. Dette gav mulighet for fleksibel datainnsamling, der respondentenes svar dannet grunnlaget for svaralternativene. Vi tror også dette gav oss en mer detaljert oversikt.

Følgende informasjon ble innhentet:

- Kjønn
- Alder
- Nåværende arbeidssted
- Utdanning etter 2005
- Nåværende arbeid
- Nåværende inntektskilde
- Ønske om å jobbe som kunstner

På bakgrunn av tidligere undersøkelser (Heian m.fl. 2008¹) vet vi at kunstnere ofte kombinerer kunstnerisk arbeid med annet arbeid, og at inntektsfordelingen mellom disse jobbene ikke alltid samsvarer med arbeidstiden. Vi valgte derfor å spørre studentene både om arbeidstid og arbeidsinntekt i sine respektive jobber. Dette ”avslørte” også en gjennomgående tendens, nemlig at informantene i større grad en realiteten var, oppga at de jobbet som kunstnere. Da de fikk spørsmål om hele deres inntekt kom fra kunsten, ”innrømmet” de at de også hadde andre jobber ved siden av.

I likhet med levekårsundersøkelsen blant kunstnere (Heian m.fl. 2008), har vi lyttet til informantenes egen vurdering av tidsbruk anvendt på kunstnerisk arbeid, kunstnerisk tilknyttet arbeid og ikke-kunstnerisk arbeid. I denne undersøkelsen har vi valgt å la informantene dele opp arbeidstiden innen en ramme på 100 %, selv om noen påpekte at de jobbet mer enn 100 % totalt, andre mindre. En undersøkelse av arbeidstidsmengde falt utenfor mandatet til denne undersøkelsen, men vi finner tall på dette fra levekårsundersøkelsen blant kunstnere (Heian m.fl. 2008). Fordelingen blant kunsthåndverkere og billedkunstnere er vist i tabell 1. Tall fra denne undersøkelsen blir brukt flere steder i dette notatet som referanse. I disse tilfellene har vi plukket ut kategoriene kunsthåndverkere, billedkunstnere og kunstneriske fotografer.

Tabell 1: Antall arbeidstimer pr år i snitt brukt på ulikt arbeid samt prosentvis fordeling mellom disse (Jf. Heian m.fl. 2008).

Kunstnergruppe	Kunstnerisk arbeid	Kunstnerisk tilknyttet arbeid	Ikke kunstnerisk arbeid	Total
Kunsthåndverk	1348 (74 %)	244 (13 %)	229 (13 %)	1821
Billedkunst	1390 (76 %)	270 (15 %)	171 (9 %)	1831
Kunstneriske fotografer	1066 (68 %)	154 (10 %)	350 (22 %)	1570

¹ Heian, M. T., K. Løyland og P. Mangset. (2008). *Kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold, 2006*. Bø: Telemarksforskning-Bø.

Som allerede nevnt, består vårt utvalg av studenter fra Kunsthøgskolen i Oslo (KHIO), Kunsthøgskolen i Bergen (KHIB) samt Kunstakademiet i Trondheim (KIT). I samråd med oppdragsgiver valgte vi ut studenter fra 2005-kullet fra alle kunstfaglige linjer. Det vil si at fagene design og arkitektur ble utelatt. Følgende studier ble dermed inkludert i undersøkelsen:

Tabell 2: Oversikt over utvalgte studier i undersøkelsen.

KHIO	KHIB	KIT
4-årig billedkunst	Bachelorstudiet i fotograf	Bachelor, kunstakademiet
Bachelor i billedkunst	Bachelorstudiet i grafikk	Master of fine arts
BA kunstfag - farge	Bachelorstudiet i keramikk	
BA kunstfag - grafikk	Bachelorstudiet i tekstil	
BA kunstfag - keramikk	Bachelorstudiet ved avd. kunstakademiet	
BA kunstfag - metall	Diplomstudiet ved avd. kunstakademiet	
BA kunstfag - tekstil	Hovedfagsstudiet i kunst	
Kunstfaglig hovedfag		

Det totale antall studenter i utvalget var 194. Av disse hadde 27 flyttet (hjem) til utlandet, flesteparten til Sverige. Disse valgte vi å utelukke fra undersøkelsen. Dette av praktiske årsaker, men også fordi disse opererer i et annet kunstmarked enn det norske. Vi satt dermed med et utvalg på 167 personer. Av dette utvalget fikk vi svar fra 135 personer, altså en svarprosent på 81. Personene vi ikke fikk svar fra var det enten ikke mulig å oppnå kontakt med, de ville ikke delta, eller de svarte ikke på telefon etter gjentatte forsøk.

Tabell 3: Utvalg og frafall i undersøkelsen.

	KHIO	KHIB	KIT	Total
Antall studenter	103	71	20	194
Frafall, utland	9	12	6	27
Utvalg	94	59	14	167
Antall svar	74	51	10	135
Svarprosent	79 %	86 %	71 %	81 %

2. Resultater

2.1 Demografiske kjennetegn

2.1.1 Kjønn

Fra levekårsundersøkelsen blant kunstnere (Heian m.fl. 2008), vet vi at 31 % av visuelle kunstnere er menn, mens 69 % er kvinner. Blant kunststudentene i denne undersøkelsen var 30 % menn og 70 % kvinner, altså helt i samsvar med kjønnsfordelingen blant visuelle kunstnere i sin helhet.

2.1.2 Alder

Avgangsstudentene på bachelornivå fra 2005 var den gang på mellom 21 og 41 år med et gjennomsnitt på 27 år. På hovedfag / masternivå var studentene mellom 25 og 47 år med et gjennomsnitt på 32 år.

2.1.3 Arbeidssted

Et stort flertall av de tidligere studentene jobber i dag i Oslo. Dette bildet forsterkes ytterligere dersom vi kun inkluderer dem som driver kunstnerisk arbeid i minst 50 %. Vi ser også av tabell 4 at en stor andel er bosatt i Bergen, etterfulgt av Trondheim. Skolenes plassering kan spille inn i dette bildet.

Tabell 4: Oversikt over arbeidssted i dag for de tidligere studentene.

	Alle	Kunstnerisk arbeid ²
Oslo	45 %	56 %
Bergen	17 %	20 %
Trondheim	6 %	3 %
Andre kommuner	24 %	18 %
Utlandet	4 %	2 %
Ukjent	3 %	0 %
Sum	~100 %	~100 %

Sammenligner vi disse tallene med bostedstallene for billedkunstnere³ i sin helhet, finner vi også at studentene ser ut til å foretrekke Oslo og Bergen i langt større grad enn i kunstnerbefolkningen generelt. Om dette er et strukturelt trekk som skyldes sentraliseringsprosesser, eller om det skyldes at unge mennesker i større grad velger byer, skal vi ikke spekulere i her.

Tabell 5: Oversikt over arbeidssted i dag for de tidligere studentene sammenlignet med bosted for billedkunstnere generelt.

Kommune	Andel billedkunstnere	Andel studenter, kunstnerisk arbeid ²
Oslo	34 %	56 %
Bergen	9 %	20 %
Trondheim	4 %	3 %
Stavanger	3 %	0 %
Bærum	3 %	2 %
Kristiansand	2 %	0 %
Andre	46 %	18 %
Sum	~100 %	~100 %

2.1.4 Utdanning

Flere av studentene som gikk ut i 2005 har tatt utdanning etter dette. Særlig ser vi at flere som gikk ut med en bachelorutdanning senere har tatt en mastergrad ved en

² Vi har her inkludert personer som oppgir at de bruker 50 % eller mer av tiden på kunstnerisk arbeid

³ Tallene er medlemstall fra 2011 for organisasjonene Grafil, Norske billedkunstnere og Norske kunsthåndverkere. Dette er bosted, ikke arbeidssted. Innhentet av Telemarksforsking.

kunsthøgskole. Dette gjelder 44 % av bachelorelevne. Vi ser også at flere av studentene har tatt en årsenhet i praktisk pedagogisk utdanning (7 %), mens andre har tatt ulike formidlings- og ledelsesfag (5 %). Enkelte har også tatt utdannelse på helt andre fagfelt.

2.2 Studentenes arbeid i dag – tidsbruk

Den viktigste målsetningen for denne undersøkelsen var å finne ut hva studentene arbeider med i dag, seks år etter. Vi har derfor summert opp den prosentvise arbeidstida respondentene oppga å bruke på ulike sysler. Vi har valgt en inndeling bestående av kunstnerisk arbeid, kunstnerisk relatert arbeid (undervisning, formidling, design), ikke kunstnerisk arbeid, student samt arbeidsledig / ufør.

Til **kunstnerisk arbeid** har vi inkludert alt arbeid som respondentene selv velger å kalle kunstnerisk arbeid. På inntektssiden inkluderer dette også arbeidsstipender og lignende.

Undervisning inkluderer alle former for lærerjobber. Vi har altså ikke spesifisert hvilket nivå vedkommende underviser på, men vi vet fra svarene at studentene underviser på alle nivåer; grunnskole, videregående og høyskole. Noen hadde undervisningsstillinger på kunsthøgskolene, men ingen av disse var faste.

Formidling inkluderer jobber i museer og på gallerier. Dette spenner fra større kunstnersenter til små, privatdrevne gallerier. I denne kategorien har vi også inkludert arbeid i utsmykningskomiteer, KORO og lignende.

Design inkluderer jobber som studentene selv valgte å definere ut av det kunstneriske arbeidet. Dette kunne være grafisk design, web design, fotooppdrag, filmoppdrag og lignende.

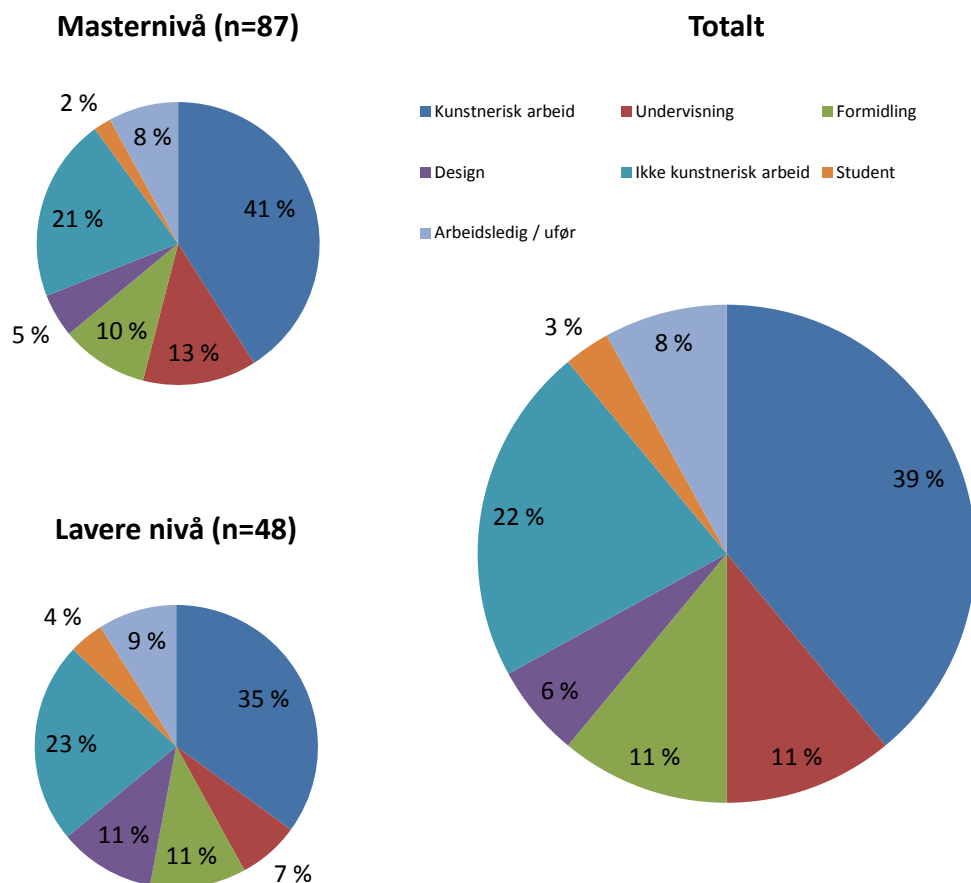
Arbeidsledig / ufør inkluderer alle som ikke jobbet og som mottok ulike sosiale ytelser.

Som vi ser av tabell 6 og figur 1, går 39 % av den samlede tida med til kunstnerisk arbeid. 28 % av tida går med til kunstnerisk relatert arbeid mens 22 % av tida går med til ikke-kunstnerisk arbeid. Vi har i de følgende tabellene valgt en inndeling

mellom dem som har hovedfag / mastergradskompetanse i kunst og dem som har en lavere grad (hovedsakelig bachelor). I oversikten over personer med utdanning på masternivå har vi også inkludert dem som har tatt en slik utdanning etter 2005.

Tabell 6: Oversikt over tidsbruken til studentene fordelt på utdanningsnivå.

Arbeid	Masternivå (n=87)	Lavere nivå (n=48)	Totalt
Kunstnerisk arbeid	41 %	35 %	39 %
Undervisning	13 %	7 %	11 %
Formidling	10 %	11 %	11 %
Design	5 %	11 %	6 %
Kunstnerisk relatert	28 %	29 %	28 %
Kunstnerisk + kunstnerisk relatert	69 %	64 %	67 %
Ikke kunstnerisk arbeid	21 %	23 %	22 %
Student	2 %	4 %	3 %
Arbeidsledig / ufør	8 %	9 %	8 %

Figur 1: Figur over tidsbruken til elevene fordelt på utdanningens lengde og total.

Tabell 7: Oversikt over tidsbruken til studentene fordelt på utdanningsinstitusjon. OBS! For KiT er antallet respondenter lavt.

Arbeid	KHIO (n=74)	KHIB (n=51)	KiT (n=10)
Kunstnerisk arbeid	35 %	43 %	58 %
Undervisning	12 %	10 %	7 %
Formidling	7 %	17 %	4 %
Design	9 %	5 %	0 %
Ikke kunstnerisk arbeid	21 %	20 %	31 %
Student	4 %	1 %	0 %
Arbeidsledig / ufør	12 %	4 %	0 %
Sum	~100 %	~100 %	~100 %

Dersom vi undersøker hvor mange av respondentene som jobber (uansett prosentstørrelse) innenfor hvert felt (jf. tabell 8), finner vi at 65 % bedriver kunstnerisk arbeid, 21 % underviser, 19 % jobber med formidling, mens 9 % jobber med design. Av dem som driver kunstnerisk arbeid, er det flere som gjør dette på deltid. Enkelte arbeider i til dels små stillingsbrøker. Vi finner likevel at 24 % av alle studentene bruker mer enn 75 % av arbeidstiden på kunstnerisk arbeid i dag (jf. tabell 9). Blant studenter med mastergrad / hovedfag er denne andelen 25 %, blant studentene uten mastergrad / hovedfag er tallet 23 %.

Tabell 8: Oversikt over antall studenter som bruker tiden på en eller flere ulike sysler (flere svar mulig).

Arbeid	Masternivå (n=87)	Lavere nivå (n=48)	Totalt
Kunstnerisk arbeid	70 %	56 %	65 %
Undervisning	24 %	17 %	21 %
Formidling	20 %	19 %	19 %
Design	6 %	15 %	9 %
Ikke kunstnerisk arbeid	33 %	33 %	33 %
Studier	3 %	4 %	4 %
Arbeidsledig / ufør	9 %	14 %	11 %
Sum	~100 %	~100 %	~100 %

Tabell 9: Prosentvis fordeling av fulltidsyrke (>75 % av tidsbruken) hos studentene. Utregnet på tidsbruk.

*) Grunnen til at delsummen her ikke stemmer med enkelttallene, er at enkelte kan jobbe under 75 % med hvert av yrkene, men mer enn 75 % dersom man slår dem sammen.

Arbeid	Masternivå (n=87)	Lavere nivå (n=48)	Totalt
Kunstnerisk arbeid	25 %	23 %	24 %
Undervisning	9 %	2 %	7 %
Formidling	5 %	4 %	4 %
Design	3 %	8 %	5 %
<i>Kunstnerisk relatert*</i>	<i>18 %</i>	<i>17 %</i>	<i>18 %</i>
<i>Kunstnerisk + kunstnerisk relatert*</i>	<i>62 %</i>	<i>56 %</i>	<i>59 %</i>
Ikke kunstnerisk arbeid	14 %	19 %	16 %
Studier	1 %	4 %	2 %
Arbeidsledig / ufør	6 %	6 %	6 %

2.3 Studentenes inntektsfordeling

Forholdet mellom arbeidstid og inntekt er ikke proporsjonalt hos studentene. Jevnt over tjener de i dag mer på kunstnerisk relatert arbeid eller ikke-kunstnerisk arbeid, enn hva de tjener på kunstnerisk arbeid. Vi har ikke undersøkt størrelsen på inntekten i denne undersøkelsen, kun fordelingen mellom ulike jobber. Inntekten til kunstnere vet vi likevel en del om fra kunstnerkårsundersøkelsen (Heian m.fl. 2008). Gjennomsnittsinntekt fra kunstnerisk arbeid for visuelle kunstnere var 93.000 kroner i 2006. Gjennomsnittsinntekt fra kunstnerisk tilknyttet arbeid var kr. 42.100,- og gjennomsnittsinntekt fra annet arbeid var kr. 36.000,-.

I tabell 10 ser vi hvordan inntekten til studentene er i forhold til arbeidsmengden. Generelt finner vi at 30 % av inntekten til studentene i dag kommer fra kunstnerisk arbeid. 33 % av inntekten kommer fra kunstnerisk relatert arbeid, mens 24 % av inntekten kommer fra annet arbeid. Vi ser også at inntekten for det kunstneriske arbeidet er lavere enn arbeidsinnsatsen. Det vil si at studentene bruker en større andel av tiden på det kunstneriske arbeidet, mens de får en større andel av inntekten fra det ikke-kunstneriske eller kunstnerisk relaterte arbeidet.

Tabell 10: Prosentvis fordeling mellom arbeidstid og inntekt for studentene.

*) På grunn av avrundning vil ikke summene nødvendigvis samsvare.

Arbeid	Masternivå (n=87)		Lavere nivå (48 %)		Totalt	
	Arb. tid	Inntekt	Arb. tid	Inntekt	Arb. tid	Inntekt
Kunstnerisk arbeid	41 %	30 %	35 %	31 %	39 %	30 %
Undervisning	13 %	17 %	7 %	9 %	11 %	14 %
Formidling	10 %	12 %	11 %	9 %	11 %	12 %
Design	5 %	5 %	11 %	12 %	6 %	7 %
<i>Kunstnerisk relatert*</i>	28 %	34 %	29 %	30 %	28 %	33 %
<i>Kunstnerisk + kunstnerisk relatert*</i>	69 %	64 %	64 %	61 %	67 %	63 %
Annet arbeid	21 %	25 %	23 %	22 %	22 %	24 %
Student	2 %	1 %	4 %	4 %	3 %	2 %
Trygd eller lignende	8 %	10 %	9 %	13 %	8 %	11 %

Dersom vi legger inntekten til grunn, finner vi at 20 % av studentene i dag er heltidskunstnere (personer som har 75 % eller mer av inntekten fra kunstnerisk arbeid). Hvor høy deres lønn er, vet vi imidlertid ikke. Videre ser vi at 25 % av studentene i dag har kunstnerisk relatert virksomhet som heltidsarbeid (>75 % av inntekten) og at 56 % enten har kunstnerisk arbeid eller kunstnerisk relatert arbeid som heltidsarbeid (>75 % av inntekten). 21 % av studentene har i dag ikke-kunstnerisk arbeid som heltidsarbeid (>75 % av inntekten), mens 11 % har studielån, trygd eller andre sosiale stønader som hovedinntektskilde (>75 % av inntekten). Vi finner begrensede forskjeller mellom personer med eller uten mastergrad hva gjelder andel heltidsarbeidere.

Tabell 11: Prosentvis fordeling av fulltidsyrke (>75 % av inntekten) hos studentene. Utrechnet på inntekt.

*) Grunnen til at delsummen her ikke stemmer med enkelttallene, er at enkelte kan jobbe under 75 % med hvert av yrkene, men mer enn 75 % dersom man slår dem sammen.

Arbeid	Masternivå (n=87)	Lavere nivå (n=48)	Totalt
Kunstnerisk arbeid	20 %	21 %	20 %
Undervisning	15 %	2 %	10 %
Formidling	7 %	6 %	7 %
Design	5 %	8 %	6 %
<i>Kunstnerisk relatert*</i>	28 %	21 %	25 %
<i>Kunstnerisk + kunstnerisk relatert*</i>	56 %	54 %	56 %
Ikke kunstnerisk arbeid	22 %	19 %	21 %
Studier	1 %	4 %	2 %
Arbeidsledig / ufør	8 %	10 %	9 %

2.4 Studentenes yrkesønske

Alle respondentene som ikke oppgav at de jobbet 100 % som kunstnere, ble spurt om de ønsket dette dersom det var mulig. Svært mange (65 %) svarte da at dette var et ønske dersom lønnsomheten hadde vært tilstrekkelige for å oppnå den inntekten de mente å ha behov for på det nåværende tidspunkt. 25 % svarte nei. Flertallet av disse hadde høy andel av kunstnerisk arbeid supplert med kunstnerisk relatert arbeid. For disse var en kombinasjon av kunstnerisk arbeid og ikke-kunstnerisk, eller kunstnersk relatert arbeid en optimal løsning. Enkelte hadde kunstnerisk relatert arbeid de trivdes godt i, mens andre var tilfreds med å gjøre kreativt arbeid på fritiden. Noen av respondentene trakk også fram det sosiale som årsak til at de ikke ønsket kunstnerisk arbeid. Flere av disse opplevde det som for ensomt å jobbe med billedkunst.